
10 jarig jubileum
samen aan de slag!
Leiden

Samen aan de Slag bedankt alle samenwerkingen!

DZB Leiden

Gemiva

DUWO

Crüydt Hoeck
WILDEBLOEMENZADEN + INHEEMSE PLANTEN

INCLUZIO LEIDEN.

De Sleutels
voor een goed thuis

NATURAL BULBS

Naturalis Biodiversity Center

SLOOS
TEGELS
BINNEN & BUITEN

Nationaal Park Hollandse Duinen

PORTAAL

De Bosrand
TUINCENTRUM

hogeschool Leiden

Ons Doel

071 Groene STAD

Sleutelstad

Universiteit Leiden

STICHTING STEENBREEK

VOEDSELBANKEN.NL
Leiden e.o.

Van de wethouder...

Wie door Leiden loopt, ziet het steeds vaker: een geveltuin waar eerst alleen stoeptegels lagen, een boomspiegel die liefdevol is ingezaaid met bloemen, een buurtmoestuin, onderhouden door een groep buurtgenoten. Het lijkt misschien klein, maar al die initiatieven samen maken een wereld van verschil. Precies daarom ben ik zo enthousiast over Samen aan de Slag.

Want laten we eerlijk zijn: de gemeente kan veel, maar de helft van de buitenruimte in onze stad is helemaal niet van ons. Tuinen, gevels, pleintjes, bedrijventerreinen – ze zijn voor en van bewoners, ondernemers en organisaties. En juist daar ligt een enorme kans. Als we samen vergroenen, maken we Leiden niet alleen mooier, maar ook gezonder, socialer en toekomstbestendiger.

Groen helpt ons bijvoorbeeld om beter om te gaan met hitte. We merken allemaal dat zomers warmer worden. Tegels houden warmte vast, terwijl planten, bomen en groen juist verkoeling brengen. Een straat met bomen en planten kan op warme dagen zomaar een paar graden koeler zijn. Dat maakt een wandeling prettiger, maar het helpt ook om hittestress te verminderen, zeker voor ouderen en jonge kinderen.

Daarnaast helpt groen ons bij het opvangen van steeds intensere regenbuien. Minder tegels betekent dat water beter de grond in kan. Dat is belangrijk voor een stad die zich moet aanpassen aan een veranderend klimaat.

En dan is er nog iets: biodiversiteit. Bijen, vlinders, vogels en andere dieren hebben het in de stad niet altijd makkelijk. Maar elke geveltuin, elke boomspiegel en elk groen dak kan een kleine oase worden. Samen vormen al die groene plekken een netwerk waar dieren van kunnen leven.

Wat mij misschien nog wel het meest raakt, is dat vergroening mensen samenbrengt. Buren die elkaar leren kennen terwijl ze een boomspiegel beplanten.

Kinderen die zien hoe een vlinder landt op bloemen die eerst nog zaadjes waren. Een straat die trots is op haar eigen stukje groen. Samen aan de Slag zorgt voor die ontmoeting. Het helpt buren om elkaar te leren kennen, zorgt voor meer aanspraak in de straat en maakt het makkelijker om elkaar te vinden als er hulp nodig is. Zo draagt het niet alleen bij aan een groenere stad, maar helpt het ook om eenzaamheid tegen te gaan en de verbondenheid in buurten te versterken.

Dat is waar Samen aan de Slag voor staat: niet wachten tot iemand anders iets doet, maar samen verantwoordelijkheid nemen voor onze stad. In Leiden gebeurt dat, en daar ben ik ongelofelijk trots op. Dus: heeft u nog een tegel die eruit kan? Een gevel waar een klimplant tegenaan mag groeien? Of een boomspiegel die wel wat kleur kan gebruiken?

Doe mee. Samen maken we Leiden groener, koeler en levendiger – voor onszelf, voor de stad en voor alles wat erin leeft.

Ashley North
Wethouder Klimaat, Mobiliteit en Financiën
Gemeente Leiden

Hoe het allemaal begon...

Samen aan de Slag (SadS) maakte in 10 jaar tijd een flinke ontwikkeling door. Van individuele aanleg van klein groen naar hele straataanpakken, van planten inkoop tot levering vanuit eigen kassen, van het groen naar biodiversiteit, zoals het aanbrengen van faunatrappetjes en het uitdelen van egelhuisjes; SadS is fors gegroeid.

Hoe begon het allemaal?
Eind 2015 stelde de gemeenteraad de nieuwe visie op de openbare ruimte vast. Hierin waren 3 lijnen belangrijk:

1. Schoon, heel en veilig
2. Ruimte voor de Stad
3. Inwoners aan zet

In 2016 maakten we een tournee langs alle Leidse districten waarin de gemeente uitleg gaf over die nieuwe visie en dat er ruimte ontstond voor bewoners om hun eigen openbare ruimte zelf vorm te geven.

Niet toevallig, want in die periode nam de koning in de troonrede voor het eerst het woord 'participatiemaatschappij' in de mond. Voordat er gedacht kon worden aan vergroening, was het belangrijk ruimte te maken voor initiatieven. Vandaar dat er in de eerste periode vooral veel werk is gaan zitten in het verwijderen van paaltjes en overbodige straatelementen.

Voor dit programma van bewonersondersteuning was 3 jaar uitgetrokken, maar halverwege 2018 brachten de resultaten de gemeenteraad er toe het programma Samen aan de Slag vast onderdeel te laten zijn van de gemeentebegroting. Daarmee ontstond ruimte om de aanpak op te schalen. Van 100 bestaande convenanten begin 2016, zat SadS halverwege 2019 inmiddels op 1370 convenanten. Een jaar later groeide dat door naar meer dan 2000 convenanten, waarbij geveltuinen het grootste deel vormden van de afgesloten convenanten.

Corona…
Waar het hele land plat kwam te liggen tijdens de corona uitbraak, ging SadS door met de aanleg van groen. Juist in die periode was de behoefte om iets te doen met groen, buiten te zijn en daarmee toch ook de verbinding te zoeken met de buren, heel groot. Bewoners, zoals op bijgaande foto te zien, regelden zelf afzettingen én tijdvakken zodat iedereen toch kon bijdragen aan de vergroening van de straat, met zo min mogelijk risico op besmetting.

Uitdagingen SadS
Met de groei van het aantal geveltuinen, boomspiegels en steeds meer buurt(moes) tuinen, werd de vraag om watergeven ook steeds groter. Bewoners bedachten verschillende initiatieven om daar een oplossing voor te vinden. Verderop in het magazine lees je wat er bedacht werd.
Ook zagen we vanuit SadS het potentieel van de groeiende groep convenanthouders. Hoe mooi zou het zijn als die groene initiatiefnemers makkelijker met elkaar in contact konden komen, naast bestaande appgroepen? Die zoektocht mondde uit in de oprichting van GroeneStad071.nl, een handig platform waarin diensten en groen gezocht en aangeboden worden, met een kalender voor aankomende activiteiten, en veel meer.

Vertrouwen
SadS kent vertrouwen als kernbegrip. Het vertrouwen dat bewoners, als ze vragen om de aanleg van een geveltuin of ander groen, daar graag voor willen zorgen. Maar ook omgekeerd, dat als bewoners bij de gemeente om de aanleg van groen vragen, de gemeente daarin een betrouwbare partner is.

Onderdeel daarvan is dat zodra een geveltuin of boomspiegel kapot is gereden, SadS dat direct herstelt, met planten erbij. Achter de schermen zoekt SadS dan wel uit wie er voor verantwoordelijk is, maar de bewoners moeten er feitelijk geen hinder van ondervinden.

SadS is geworden tot wat het is dankzij een zeer breed gedragen begrip en enthousiasme dat samen leven in een stad betekent het 'samen doen'. Iedereen kan daaraan bijdragen, politiek, bewoners, organisaties, alleen door samenwerken in vertrouwen maken we de stad steeds een beetje mooier!

Vooruit, Samen aan de Slag!

Even voorstellen..

Lia Totté
Afdelingsmanager
Regie Integraal Beheer

Tien jaar geleden begon het. Veel Leidenaars wilden graag iets in hun buurt, gemeente Leiden wilde graag vergroenen en dat paste heel goed bij elkaar. Samen aan de Slag was daarvoor een goede naam: bewoners en gemeente maken samen de buurten groener en het initiatief ligt bij de bewoners.

De gemeente ondersteunt en adviseert; persoonlijk, op maat, snel. Om dat goed te organiseren, heb je wel mensen nodig die graag met bewoners werken, kijken naar wat er kan en ook eerlijk zijn over wat er niet kan.

Dat heeft geleid tot enorm veel grote en kleine initiatieven van bewoners die de stad zichtbaar groener hebben gemaakt.
Het is indrukwekkend hoeveel Leidenaars meedoen. Dat hadden we tien jaar geleden niet durven hopen. Maar nu weten we: dit gaat alleen maar mooier worden. Want er sluiten nog steeds Leidenaars aan. En er is nog steeds een enthousiast team om met hen samen aan de slag te gaan.

Ik ben daar heel trots op!

De Steenwisselplaats

De Steenwisselplaats - aan Hoge Morsweg 203 in Leiden - is het centrale punt waar materialen en plannen voor stadsvergroening samenkomen. Stenen worden hier verzameld die zijn vrijgekomen uit de openbare ruimte. Bij aanleg van nieuwe geveltuinen en boomspiegels worden ze weer hergebruikt. De watertanks en moestuinbakken worden hier ook opgeslagen en klaargezet voor nieuwe projecten in de stad.

Iedere donderdag komt het team van Samen aan de slag hier bij elkaar om ingediende bewoners-initiatieven verder te helpen.

De Groencoaches werken op deze locatie als ze niet door de stad heen fietsen maar bezig zijn met het invoeren van de convenanten in ons administratie-systeem.

Oortjes van de Vogelwijk

In maart 2025 hebben wij, in samenwerking met Samen aan de Slag, Gemeente Leiden, Stichting Buurkracht en een grote groep betrokken buurtbewoners, een bijzonder project gerealiseerd: de herinrichting van acht grote boomspiegels 'De Oortjes' in de Vogelwijk.

Wat begon als een idee om de entree van de wijk groener en aantrekkelijker te maken, groeide uit tot een verbindend buurtproject. Tijdens de beplantingsdag werkten ruim 50 bewoners samen aan het aanplanten van bijna duizend planten, op basis van een beplantingsplan dat door buurtbewoners zelf was opgesteld. De dag was niet alleen productief, maar ook bijzonder gezellig, met koffie, lunch en een afsluitende borrel.

Jong & oud deed mee, wat direct zorgde voor een sterke onderlinge verbondenheid.

De samenwerking met Samen aan de Slag hebben wij als zeer prettig en constructief ervaren. De lijnen waren kort, er werd actief meegedacht en ondersteuning was altijd dichtbij. Denk bijvoorbeeld aan de praktische hulp tijdens de beplantingsdag, maar ook aan het beschikbaar stellen van watertanks tijdens de warme en droge maanden, essentieel voor het behoud van de beplanting.

Ook na de aanleg blijft de betrokkenheid van zowel bewoners als Samen aan de Slag groot. Met een enthousiaste groep bewoners komen we meerdere keren per jaar samen voor het onderhoud. Dit project heeft daarmee niet alleen geleid tot een groenere en aantrekkelijkere wijk, maar ook tot meer sociale cohesie. Buurtbewoners leren elkaar op een laagdrempelige en positieve manier kennen.

Kortom: dit project laat zien wat er mogelijk is als bewoners, gemeente en organisaties als Samen aan de Slag samen optrekken.

Leefbaar Transvaal

Situatie voor...

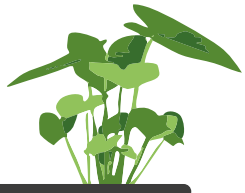

...en na!

De gemeenteraad had voor 2024 een half miljoen beschikbaar voor het verbeteren van de leefbaarheid in Transvaal. Met verschillende partners is gewerkt aan kunst, een nieuw buurthuis, maar ook aan het vergroenen van de wijk.

Op 3 momenten in het jaar stonden we met een kraam en koffiekar in de wijk. Bewoners konden bij de koffiekar langskomen om te praten over de vergroening, maar elke keer gingen we ook van deur tot deur. Uiteindelijk leverde dat het volgende resultaat op:

Geveltuinen
61

Boomspiegels
30

Groenborder
1

Regentonnen
11

Samen!

Het resultaat is niet alleen zichtbaar in het straatbeeld, maar vooral voelbaar in de buurt.

Door: Dennis Koster

Even voorstellen..

**Ronald van der Steen,
projectleider SadS, 2016-2026**

Wie ons 10 jaar geleden had voorspeld dat Samen aan de Slag begin 2026 zou zijn uitgegroeid tot wat het nu is, hadden we beticht van onrealistische toekomstdromen.

Toen ik in 2016 begon als projectleider was de opdracht simpel. Maak ruimte voor de stad en zorg dat bewoners aan zet komen. En nadat we in een jaar meer dan 10.000 objecten uit de openbare ruimte hadden verwijderd, ontstond er letterlijk ruimte voor meer groen. Het uitgangspunt voor de samenwerking met de bewoners was en is daarbij: de afdeling Beheer legt aan, bewoners onderhouden het. Klinkt eenvoudig, maar zoals iedereen weet: als je het eenvoudig wilt hebben en houden, zijn er vaak complexe zaken op te lossen.

Mijn insteek was dat we als gemeente een betrouwbare partner moesten zijn voor onze bewoners. Als bewoners een geveltuin, boomspiegel of iets anders wilden, moesten we daar klaar voor zijn en het snel kunnen aanleggen. Dat we tot een proces zijn gekomen waarin dat grotendeels lukt is iets om trots op te zijn. Waarom ik bij SadS niet 3 jaar ben blijven werken, wat oorspronkelijk de bedoeling was, maar 10 jaar, komt mede door het fijne team dat SadS is geworden. Een team dat doelgericht is, op zoek naar oplossingen, meedenkt met bewonersinitiatieven en daarbij altijd kijkt naar wat mogelijk is.

Ook denkt SadS altijd graag mee met nieuwe initiatieven. Een mooi voorbeeld is bijvoorbeeld de gevelton, die aangedragen werd door één van onze convenanthouders. Zij dacht na over hoe ze boomspiegels en geveltuinen kon bewateren, zonder dat ze daarvoor met een gieter door haar hele huis hoefde te gaan. We zijn de samenwerking aangegaan en hebben haar ondersteund in het realiseren van de eerste lichting geveltonnen. Inmiddels staan er zo'n 150 stuks in de hele stad.
Het zijn precies dit soort bewoners die ons en de gemeente scherp houden, dus blijf vooral (opbouwend) kritisch op ons werk en uitvoering en daag ons uit. Ook aan diegene die al in een vroeg stadium vroegen of het plantgoed niet biologisch en zelfs inheems kon, dank voor de stimulerende vragen! Het zette bij ons het denken weer een stap verder; en uiteindelijk leveren we momenteel biologische en veelal inheemse planten uit onze twee kassen.

Hoe nu verder? Ik wens de stad, haar inwoners, organisaties én het team van SadS een fantastisch vervolg, waarin partijen elkaar verrassen, scherp houden en samen Leiden uitbouwen tot een nog mooiere en groenere stad dan het nu al is.

Geniet ervan, daag elkaar uit en blijf samenwerken!

Opening kweektuin in 2023

Cultuurkwartier

Tien jaar geleden was onze buurt nog één grote stenen vlakte. Inmiddels ziet het er totaal anders uit. Hier en daar verschenen de eerste geveltuintjes, en met de komst van Stichting Cultuurkwartier kreeg ook de Groengroep steeds meer vorm. Het resultaat? Veel meer geveltuintjes die de buurt tot leven brachten én de buren dichter bij elkaar brachten.

Om ervoor te zorgen dat al dat groen ook in de zomer blijft bloeien, vroegen we subsidie aan voor regentonnen. Met steun van Portaal gingen we zelfs de hoogte in: gevels werden verrijkt met klimplanten. Maar we zijn nog lang niet klaar. Dit voorjaar wordt er doorgepakt en maakt ons stenen parkeerplein plaats voor groen, als onderdeel van de Groene Kansen Kaart van de gemeente.

De versteende buurt van toen maakt stap voor stap plaats voor een levendige, groene omgeving, iets waar we als Groengroep erg trots op zijn.

Door: Charlotte Zwetsloot

Even voorstellen..

Ik ben Groencoach **Nick Kooreman** en vanaf het begin betrokken bij "Samen aan de Slag".
Wat ik belangrijk vind is niet alleen Leiden meer kleur geven, maar juist ook de Leidenaren zelf.
Samen met de Leidse bevolking werk ik aan een groener Leiden en daarin zie ik opnieuw sociale cohesie ontstaan, zoals vroeger.

Ik denk dan aan dingen als matten kloppen, deurbel poetsen en samen de straat vegen— momenten waarop mensen elkaar ontmoetten en met elkaar in gesprek gingen. Dat soort laagdrempelig contact missen we tegenwoordig.

Wat ik nu merk, is dat dit weer terugkomt bij het gezamenlijk aanleggen van groene tuinen. Mensen werken samen, ontmoeten elkaar en bouwen opnieuw verbinding op. Dat is het effect van samen aan de slag en ik ben er blij mee dat ik daar onderdeel van ben.

Groencoach Nick in actie!

Even voorstellen..

Zolang ik me kan heugen ben ik bezig met beestjes en zijn vogels altijd al een favoriet geweest. Toen ik in 2007 naar Leiden verhuisde en ging samenwonen met een bioloog was het geen wonder dat de tuin snel wat groener moest worden. En na de tuin ook de straat, en de wijk en en en.... Jarenlang hebben we samen met buurtgenoten de wijk vergroend en zo kwam ik met Samen aan de Slag in aanraking.

In 2021 werd ik gevraagd het 'Jaar van de Tuin' te presenteren bij Sleutelstad en 2 jaar later kwam ik dan ook echt aan het werk in het team van Samen aan de Slag. Na jarenlang contact als inwoner nu een kijkje in de keuken en zelf 'aan de slag'. Ik ben er helemaal op mijn plek want samen werken aan een groene stad, er is toch geen leukere baan dan dat?!

Mijn favoriete project is natuurlijk het platform GroeneStad071.nl. Het biedt een thuis voor al die prachtige mensen in 071 die zich bezighouden met het groener maken van hun tuin, straat, buurt en wijk. Er gebeuren zoveel toffe dingen! Van straattuin tot voedselbos, buurtmoestuin tot wandelclubje, zwerfafval-opruimploegen tot bijenvoedselbanken. 071 bloeit! En wat gaaf om daar onderdeel van te mogen zijn.

Als ik niet met iets groens bezig ben dan vind je me wandelend op het prachtige Huys te Warmont, speel ik harp, ben ik aan het illustreren, bezig met papegaaienwelzijn of lees ik een heerlijk dik fantasy boek!

De tegeltruck

De tegeltruck van de gemeente Leiden rijdt de wijk in om het bewoners makkelijk te maken: tegels eruit, groen erin. Zo wordt de straat koeler, groener en beter bestand tegen regen.

De truck is onderdeel van Samen aan de Slag, waarbij bewoners en de gemeente samen werken aan een fijnere buurt.

De boomspiegel van Ankie

Achter het stuur zit Ben, die helpt en altijd in is voor een praatje. Zo wordt vergroenen iets wat je samen doet.

Even voorstellen..

Ben Honsbeek, werkzaam als operationeel wijkbeheerder binnen Samen aan de Slag in Leiden. In deze rol ben ik verantwoordelijk voor de dagelijkse aansturing van de werkzaamheden en coördineer ik de uitvoering van projecten, zoals de aanleg van geveltuinen en boomspiegels (in samenwerking met onderaannemers) en de eigen kweektuin waar we in samenwerking met de DZB enkele (bio diverse) planten-soorten zelf kweken. Daarnaast neem ik het initiatief bij uiteenlopende projecten, waaronder kattentouwen en egelhuisjes, en lever ik een actieve bijdrage aan bewonersinitiatieven.

Wat mij bijzonder aanspreekt in mijn werk, is de zichtbare impact die Samen aan de Slag realiseert — zowel op het gebied van vergroening als sociale verbinding.

Het samenbrengen van Leidse bewoners om gezamenlijk klimaat gerelateerde uitdagingen aan te pakken, vormt voor mij een belangrijke drijfveer. Een treffend voorbeeld hiervan is de zogenoemde 'Tegeltruc': een initiatief waarbij bewoners verwijderde tegels uit hun tuin kosteloos kunnen laten ophalen voor hergebruik, onder de voorwaarde dat deze plaatsmaken voor groen. Hiermee wordt niet alleen bijgedragen aan een klimaatbestendige leefomgeving, maar ook aan een grotere betrokkenheid van bewoners bij hun eigen buurt.

Moestuin Antillenstraat

De buurtmoestuin aan de Antillenstraat is in 2025 gestart als een plek waar buurtbewoners samen of individueel kunnen tuinieren, elkaar ontmoeten en werken aan een groenere leefomgeving. Wat begon als een leeg grasveld op een binnenterrein, is inmiddels uitgegroeid tot een levendige tuin vol groenten, kruiden en bloemen – én vooral: betrokken mensen.

Vanaf het begin is er nauw samengewerkt met Samen aan de Slag. Deze samenwerking heeft ervoor gezorgd dat de tuin fysiek vorm kreeg. Door gezamenlijke inzet, ondersteuning en het verbinden van bewoners is de tuin echt van de buurt geworden.

Op dit moment doen er ongeveer 12 buurtbewoners actief mee. Velen spreken onderling af voor de gezelligheid en om samen te tuinieren. Er worden recepten en oogst met elkaar gedeeld en regelmatig samen thee gedronken en gegeten.

Een mooi moment van het afgelopen jaar was tijdens de zomer. Terwijl de zon bloedheet op de tuin scheen, verschenen er in de namiddag van alle kanten geurige pannen met eten. Zo ontstond er een lange tafel waar de buurtbewoners samen aten, lachten en verhalen deelden. Het was een moment waarop alles samenkwam: natuur, verbinding en plezier.

Door: Selina Westbroek

Even voorstellen..

Leendert van Velzen, projectleider Samen aan de Slag en Groene Kansenkaart

Als projectleider van Samen aan de Slag en de Groene Kansenkaart werk ik elke dag aan een groener en leefbaarder Leiden. Het mooiste aan mijn werk vind ik dat het vaak begint met een idee van bewoners. Samen kijken we hoe we een straat, plein of buurt een stukje groener kunnen maken. Van een paar tegels eruit tot een complete herinrichting, juist die combinatie van klein en groot maakt het werk zo leuk en afwisselend.

Samen aan de Slag draait voor mij vooral om verbinden. Bewoners, vrijwilligers, collega's en partners brengen allemaal hun eigen energie en ideeën mee. Door dat samen te brengen ontstaan er initiatieven waar mensen echt trots op zijn. Plekken die eerst versteend waren, veranderen in groene, levendige plekken waar mensen elkaar ontmoeten.

Mijn leukste project? Dat is toch wel de Groene Kansenkaart. Juist omdat we daar op plekken in de stad vergroenen waar je het misschien niet direct verwacht, maar waar het effect groot is.

De eerste zelfgekweekte planten uit de kas

Het is mooi om te zien hoe een stenige straat kan veranderen in een groene plek met meer biodiversiteit, verkoeling en ruimte voor bewoners. Daar krijg ik echt energie van, het verschil dat je samen zichtbaar maakt in de stad.

Ik werk inmiddels al meer dan 20 jaar in Leiden, waarvan de laatste 6 jaar bij Beheer, Regie Integraal Beheer. Achteraf gezien had ik geen betere keuze kunnen maken. Een leuk team, korte lijnen en vooral supergaaf werk waarin je echt iets kunt betekenen voor de stad en haar bewoners.

Participatie in actie

Even voorstellen..

Mike Blauw, ontwerper openbare ruimte Samen aan de Slag en Groene Kansenkaart

Toen ik 6 jaar geleden begon bij de gemeente Leiden raakte ik al snel betrokken bij Samen aan de slag en de Groene Kansenkaart. Wat begon met een kleine buurttuin aan de Hoge Morsweg groeide uit tot een lijst van meer dan 80 projecten - groot en klein - waar ik als ontwerper aan heb mogen werken. Het leuke aan deze projecten is dat bij iedere locatie de opgaven weer net even anders zijn als bij de andere locatie. Denk daarbij aan de verschillen in beeldvorming van de projecten in de historische binnenstad of in bijvoorbeeld de Merenwijk uit de jaren 70/80.

Wat ik verder echt gaaf vind aan mijn rol is dat de ontwerpen die ik maak ook echt bijdragen aan het verbeteren van de leefbaarheid van de stad. Zodra de energie er is gaat het eigenlijk allemaal vanzelf.

Bij de Groene Kansenkaart is de Cornelie van Zantenstraat mijn favoriet.

Een Samen aan de slag-locatie waar ik trots op ben is de Driftstraat, waar wij als team samen met de bewoners uit de straat alle boomspiegels hebben vergroot tot een XXL boomspiegel. In plaats van losse bomen in de verharding is daar als het ware een groene strook vorm gegeven die het trottoir scheidt van de parkeerplaatsen. Zo is er alleen al op dat stukje straat meer dan 240 vierkante meter groen toegevoegd!

Boomspiegels XXL Driftstraat

Boomspiegel XXL aan de Brahmslaan

In de zomer van 2023 kwam groengroep Zuidwest samen met Nick Kooreman bijeen op de Brahmslaan. Daar lag een groot, betegeld plein te bakken in de zon. Wij zagen er liever een XXL-boomspiegel rond twee wat zielige kersenboompjes. Dat bleek gelukkig mogelijk: in september gingen de tegels eruit, werd het zand afgegraven en kwam er nieuwe aarde in.

We gingen meteen aan de slag om alle verzamelde planten een plek te geven. Aanvankelijk leek de hoeveelheid tuinaarde wat karig, maar dat bleek een voorbarige conclusie: met een extra lading aarde kreeg de aanplant juist een stevige en voedzame basis om goed te kunnen groeien.

Een jaar later stond er een prachtig uitgegroeide kruidentuin. Op een steenworp afstand werd bovendien een tweede deel gerealiseerd door de mensen van Samen aan de Slag!

Door: Margot van Kempen

Op de fiets locaties bekijken met gemeenten HLT

Bloembollen

Bij Samen aan de slag denken we altijd na over hoe we bewoners nog beter kunnen helpen met vergroenen. Maar niet iedereen vergroent vanzelf… Dus is het de kunst mensen verliefd te laten worden op dat wat bloeit en groeit in de tuin.

En wat is er dan mooier om al vroeg in het jaar, richting het einde van de winter al wat kleur te hebben in de tuin?

Eerste groene glasvezel-centrale van Nederland

Op 13 september 2023 werd de eerste natuurinclusieve glasvezelcentrale van Nederland onthuld op Nieuwe Marnixstraat 90 in Leiden. Dit groene bouwwerk draagt bij aan de lokale biodiversiteit, wateropslag en verkoeling van de stad.

De natuurinclusieve wijkcentrale kwam tot stand in een samenwerking tussen KPN en Naturalis Biodiversity Center. “KPN vroeg ons hoe zij natuur in kunnen zetten voor het verkoelen van hun glasvezelcentrales en tegelijk bij kunnen dragen aan het versterken van de lokale biodiversiteit” vertelt Raymond van Steijn, projectleider bij Naturalis. De natuurinclusieve glasvezelcentrale gaat beter op in de omgeving en ziet er mooier uit dan de standaard constructie. Bovendien heeft een natuurinclusieve glasvezelcentrale verschillende voordelen, zoals de vermindering van hittestress, een verbeterde wateropvang en afvoer, en vormt het een optimale leefomgeving voor dieren en planten.“

“Dit was de eerste vraag die we vanuit ons Kennis Natuurlijk!-programma hebben beantwoord,” vervolgt Van Steijn. Kennis Natuurlijk! haalt kennisvragen over natuur-inclusief leven, wonen en werken op uit de maatschappij en koppelt die aan jonge onderzoekers. “We bundelen bestaande kennis in een overzichtelijk product dat laat zien hoe je wetenschappelijk onderbouwde maatregelen kan nemen om te vergroenen,” legt Van Steijn uit.

Fleur van Duin, promovenda bij Naturalis, werkte als jonge onderzoeker aan het beantwoorden van de vraag van KPN. “De glasvezelcentrale was een startpunt voor biodiversiteit. We hebben bewust veel ruimte gelaten voor de planten om te groeien,” vertelt ze.

Geïnspireerd door de samen aankoop van biologische bloembollen van de ecologische moestuinvereniging Velt, dachten we dat als gemeente ook te kunnen organiseren. Het principe is simpel. Door gezamenlijk in één keer in te kopen, kan dat goedkoper. Met 20% korting op het biologisch bloembollen assortiment, deden in het begin iets meer dan 20 bewoners mee.
In 2025 waren dat er al 69! Uiteraard zetten we de actie door en hopen we op steeds meer kleur in de grijze wintermaanden.

Omdat nog lang niet iedereen weet dat bloembollen ook prima biologisch zijn in te kopen (en om de biologische bollenboeren op weg te helpen), organiseren we sinds enkele jaren een uitdeelactie van bloembollen. In 2023 deelden we de biologische bollen voor het eerst uit via de Huizen van de Buurt.

Het ging toen nog om een bescheiden hoeveelheid van 6 x 100 krokusbolletjes. In 2024 pakten we het groter aan en deelden we 33.000 boerenkrokusbolletjes uit, dit keer ook via de Voedselbank. In 2025 deelden we 40.000 bolletjes uit via vrijwel alle Huizen van de Buurt; de Voedselbank kon 6.000 biologische krokusjes uitdelen aan hun klanten.

“We hebben ook niet voor een standaard sedumdak gekozen, maar een variatie aan bloeiende planten en dood hout en zandhoopjes waar insecten in kunnen nestelen.”

Om meer ruimte te maken voor spontane ontwikkeling van de lokale biodiversiteit, werd in overleg met Samen aan de Slag het beheer van de groenstrook naast de glasvezelcentrale overgedragen van de gemeente aan de beheerder van de glasvezelcentrale. De leerlingen van het naastgelegen Stedelijk Gymnasium halen regelmatig het zwerfafval weg.

Het Kennis Natuurlijk!-team ontwikkelde een poster waarop de mogelijke maatregelen om een klein bouwwerk te laten bijdragen aan een groene en gezonde leefomgeving zijn samengevat. KPN heeft op basis hiervan nog tien glasvezelcentrales natuurinclusief ingericht. Maar de poster is te gebruiken voor elk klein bouwwerk; een glasvezelcentrale of trafohuisje, een bushokje maar ook een garage of tuinschuur.

Zelf aan de slag? Je vindt de poster op naturalis.nl/hoe-bouw-je-natuurinclusief

Door: Mark Doeland

Huis van de buurt De Kooi: Samengroeien in het groen

Wat ooit een stenige buitenruimte was, is nu een levendige plek waar buurtbewoners elkaar ontmoeten, samen tuinieren en genieten van het groen. Bij Huis van de Buurt De Kooi is de afgelopen jaren veel gebeurd. De tuin bij het buurthuis in de Driftstraat is omgetoverd tot een echte buurttuin: een plek voor ontmoeting, samenwerking en kleine groene initiatieven uit de wijk.

In maart 2024 startte de herinrichting van de tuin via het project Samen aan de Slag. Na enkele maanden was de tuin omgetoverd tot een mooie, groene en leefbare plek. De feestelijke opening van de buurttuin vond plaats op 21 oktober 2024. Sindsdien groeit de tuin niet alleen in planten, maar ook in betrokkenheid. Deelnemers van Gemiva en leerlingen van Praktijkschool Het Waterland helpen mee met het onderhoud, terwijl buurtbewoners altijd welkom zijn met ideeën voor nieuwe planten, activiteiten of verbeteringen.

Ook worden er regelmatig groene buurtactiviteiten georganiseerd. Zo deden wij mee met de grote bloembollenactie van Samen aan de Slag. In 2024 werden al 3000 bollen uitgedeeld en in oktober 2025 volgde opnieuw een actie met maar liefst 5000 bloembollen. Daarnaast worden er activiteiten georganiseerd zoals een Lentefeest waar buurtbewoners samen stekjes maken van huis- en tuinplanten. Tijdens buurtactiviteiten, zoals een kleine markt met creatieve spullen, planten en ruilspullen, ontstaan steeds weer nieuwe ontmoetingen. Ook initiatieven zoals bijenhotels en “tegel eruit, plant erin” dragen bij aan een groenere wijk.

Wat ooit begon als een stenen plek bij het buurthuis is uitgegroeid tot een groene ontmoetingsplek voor de buurt. De buurttuin laat zien wat er mogelijk is wanneer bewoners, organisaties en scholen samen de handen ineenslaan. En het mooiste is: de tuin blijft groeien, samen met de buurt.

SAMEN NAAR DE TOEKOMST

Als ik kijk naar de ontwikkeling van Samen aan de Slag, zie ik één duidelijke lijn: de beweging groeit. Wat begon als ondersteuning bij geveltuinen en boomspiegels, is uitgegroeid tot een aanpak die midden in de stad staat. En die rol wordt alleen maar belangrijker.

De behoefte vanuit bewoners neemt toe. Mensen willen een groenere leefomgeving, maar zoeken ook naar contact en verbinding in hun straat. Tegelijkertijd zien we dat juist in de straten waar het groen het hardst nodig is, initiatief niet vanzelf ontstaat. Daar ligt onze opgave. Niet alleen faciliteren waar de vraag vandaan komt, maar ook actief de stad in, bewoners opzoeken en samen kansen creëren. Die beweging is ingezet en bouwen we de komende jaren verder uit.

Onze kracht ligt in vertrouwen. Bewoners nemen initiatief, wij maken het mogelijk. Maar de toekomst vraagt om meer samenhang. Intern door beter aan te sluiten bij stedelijke projecten en wijkvernieuwing. Extern door ons netwerk met bewoners, partners en organisaties te versterken. We worden steeds vaker de schakel tussen ideeën en uitvoering, tussen sociaal en fysiek, tussen beleid en praktijk.

Die rol breiden we verder uit. Niet alleen in de openbare ruimte, maar ook in achtertuinen, op schoolpleinen en bedrijventerreinen. Juist daar ligt veel potentie voor biodiversiteit, klimaatadaptatie en leefbaarheid. Met initiatieven zoals tuinambassadeurs helpen we bewoners om die plekken te vergroenen en elkaar te inspireren.

Tegelijk groeit de behoefte aan collectieve vormen van vergroening. We begeleiden steeds vaker de opzet van buurtmoestuinen en (dieren)voedselbossen. Initiatieven die niet alleen bijdragen aan biodiversiteit, maar ook aan gezondheid en verbinding. Het zijn plekken waar mensen samenkomen, samenwerken en waar groen echt betekenis krijgt in het dagelijks leven.

We bouwen aan een sterke groen-community in de stad. Steeds meer bewoners, groengroepen en partners weten elkaar te vinden, online en in de wijk. Het platform GroeneStad071.nl ontwikkelt zich tot een plek waar kennis, inspiratie en initiatieven samenkomen. Daarmee ontstaat een bredere beweging van onderop, met kansen om verder te groeien.

Daarnaast werken we toe naar een stad waarin groen en water vanzelfsprekend zijn. Wateropvang, hergebruik van organisch materiaal en lokaal gekweekt plantgoed krijgen daarin een grotere rol. Zeker in een stad die steeds vaker te maken krijgt met hitte en droogte, is die samenhang essentieel. Misschien wel het belangrijkste: het gaat niet alleen over groen, maar over mensen. Over buren die elkaar leren kennen, over straten waar meer contact ontstaat en waar mensen zich thuis voelen. Vergroening draagt bij aan gezondheid, sociale cohesie en een gevoel van veiligheid.

Samen aan de Slag is geen project meer, maar een beweging. Een beweging die groeit, verbindt en steeds meer mensen meeneemt. En dat is precies waar we het voor doen.

Leendert van Velzen
Projectleider Samen aan de slag
Gemeente Leiden

Wim en Natascha

Al ruim twee jaar zijn we druk op het DZB terrein in onze Leidse Kweektuin. Twee mooie boogkassen vol met onbespoten plantjes groeien gestaag. Maar we zouden dit niet kunnen zonder onze toppers uit de kas: Wim en Natascha.

Samen zorgen ze dat onze planten er puik bijstaan. Onkruid wordt uit de bedden gehaald, planten worden opgegraven, gescheurd, in potten gezet en klaargemaakt voor transport naar de Steenwisselplaats of direct naar projecten in de stad.

Wim sluit vaak aan als Samen aan de Slag op locatie staat. Zo hebben we extra handen voor het verspreiden van de planten. En zelfs als we vragen of ze willen figureren in informatiefilmpjes dan zijn ze allebei van de partij!

Samen aan de Slag is enorm blij met de inzet van onze collega's uit de kas. We hopen samen nog heel veel planten te kweken voor Leiden.

De kweektuin oftewel de kas van Samen aan de Slag

Gedurende de 10 jaar van Samen aan de Slag realiseerden we ons al snel dat we het liefst zoveel mogelijk gifvrije planten wilden aanbieden aan onze bewoners. Dat lukt (vooralsnog) niet bij de reguliere tuincentra en dus kochten we in de beginperiode ons aanbod bij een biologisch werkende kweker uit Boskoop. We ontvingen daar prachtige en sterke planten, geteeld door een echtpaar met hart voor de natuur. Maar… steeds als we als SadS langskwamen, kochten we de helft van het totale plantgoed op. De kweker gaf aan dat hij echt nog meer klanten had en die ook wilde voorzien van plantgoed, hoe sympathiek hij SadS ook vond…

Kortom, op zoek naar een andere oplossing. En wat vaak gebeurt als je iets niet kan vinden of kopen, dan ga je het zelf doen.

En zo ontstond het idee van een eigen kweekkas. De locatie kon niet beter, want we konden terecht op het terrein van De Zijl Bedrijven (DZB) aan de Wassenaarseweg; toeval of niet, maar meer dan 100 jaar geleden stond hier al de oude stadskwekerij van de gemeente Leiden!

Historische grond dus.

(tekst gaat door op de volgende pagina)

Convenanten

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026*
Geveltuinen	299	480	660	967	1340	1652	2083	2283	2523	2658
Boomspiegels	80	169	258	446	968	1260	1689	1907	2117	2156
Plantenbakken	85	96	107	196	207	222	228	228	250	250
Groenvakken	73	81	89	121	53	82	218	240	275	275
Moestuinbakken	0	0	0	0	0	0	37	37	37	37
Buurt(water)tuinen	0	0	0	0	0	0	11	11	13	13
Voedselbossen	0	0	0	0	0	0	0	0	5	5

* 2026 is gebaseerd op de stand van 01-01-2026

samen aan de slag!

Na anderhalf jaar gewerkt te hebben met 1 kas, was de conclusie dat het super ging met de planten en er mooie opbrengsten te oogsten waren. Maar nog steeds niet genoeg, dus in overleg met DZB konden we algauw een 2e kas realiseren. Dit keer kochten we ons plantgoed in bij de biologische kwekerij Cruydt-Hoeck, waar ze goed mee dachten over zoveel mogelijk inheemse planten die ook nog makkelijk te vermeerderen zijn.

Met in de kas twee medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt, snijdt het mes aan meerdere kanten. Zij hebben een fantastische werkplek en SadS deelt alle planten die we scheuren, vermeerderen en oogsten weer uit bij allerlei straatinitiatieven.

Groene wijken maak je samen

Hoe bewoners en professionals samen zorgen voor meer groen én biodiversiteit in Leiden

Eind 2020 begon ik als omgevingsmanager voor een aantal duurzame wijkvernieuwingen. Naast de plannen voor rioolvervanging en herinrichting zorgden we er ook voor dat de wijken groener werden en dat de biodiversiteit een flinke boost kreeg! Al snel kwam ik in contact met Leendert van Velzen en het team van Samen aan de Slag – en dat klikte meteen.

In de Hoge Mors, Vogelwijk en de Raadsherenbuurt gingen we samen met bewoners aan de slag. Met een brief nodigden we hen uit om boomspiegels te adopteren, geveltuintjes aan te leggen en zelfs buurt-moestuinen te starten.
En wat bleek? Leidenaren hebben groene vingers! Inmiddels staan er 238 boomspiegels, 65 geveltuinen en een moestuin te shinen in de wijken (en er komen er nog twee aan).

In het begin hield ik me vooral bezig met de registratie en het beantwoorden van alle vragen van bewoners die hun eigen stukje groen wilden adopteren. Want ja, voordat die plantjes gezellig de grond in gaan, moet er achter de schermen heel wat geregeld worden. Best een klus – en reden te meer om veel respect te krijgen voor het team van Samen aan de Slag.

De plantdagen in de Vogelwijk waren voor mij echt een hoogtepunt. Vanuit een kraam – soms ook in de regen - deelden we vrolijk plantpakketten uit. Het mooiste moment? De blije gezichten van bewoners en de aanstekelijke energie van

Foto's
Jana Jonkman

Nick en Ruud met hun tips en adviezen. Buurtbewoners raakten met elkaar in gesprek, ideeën begonnen te borrelen en voor we het wisten groeiden er niet alleen planten, maar ook nieuwe plannen. Groen verbindt!

Ik ben trots dat ik een steentje heb mogen bijdragen aan een groener Leiden. En heel eerlijk: met de komst van een nieuwe groencoach vind ik het ook wel lekker dat ik weer wat meer tijd heb voor andere omgevingstaken 😉

Gefeliciteerd aan het team van Samen aan de Slag met deze mijlpaal – en op naar nog veel meer groene jaren!

Met een groene groet,

Tamara
Weber

Van de burgemeester...

Samen aan de Slag in Leiden laat al tien jaar zien hoe krachtig kleine initiatieven kunnen zijn. Door de hele stad heen geven bewoners hun straat kleur en leven: met een geveltuin, een verzorgde boomspiegel of een gezamenlijke buurtmoestuin. Overal in de wijken ontstaan hiermee ook groene ontmoetingsplekken. Dat maakt het extra bijzonder: Samen aan de Slag is daarmee ook een mooie manier om je buren te leren kennen, samen te werken in de buitenlucht en je ziet direct resultaat. Het versterkt de sociale band in de buurt én maakt Leiden groener en fijner om in te wonen. Tien jaar is een prachtige mijlpaal, en hopelijk volgen er nog veel meer. Doe mee, ontmoet anderen en ontdek hoe leuk en waardevol het is om samen je stad een stukje mooier te maken.

Peter Heijkoop
Burgemeester
Leiden

De buurnatuurtuin

Even voorstellen..

Ik ben Ruud van den Berg, 42 jaar, getrouwd en vader van drie kinderen. Sinds half februari 2025 werk ik bij het team Samen aan de Slag als tweede groencoach. In deze rol zet ik mij dagelijks in om samen met anderen onze omgeving groener en prettiger te maken.

Ik vind het belangrijk om mensen te verbinden en samen iets moois neer te zetten. Door samen te werken en elkaar te helpen, dragen we bij aan een groenere en leefbaardere stad.

Samen maken we Leiden groener!

https://groenestad071.nl/

Groene Stad 071

De groene community zei tegen Samen aan de Slag: “weet je wat wij nodig hebben? Een plek online waar we elkaar makkelijk kunnen vinden. We willen snel in contact komen met elkaar, een kaart met buurtprojecten en op de hoogte blijven van wat er speelt”.

Zo geschiedde! Samen aan de Slag ging nu ook online aan de slag en startte met Grace het platform GroeneStad071. Met plek voor buurtinitiatieven (sta jij al op de kaart?) organisaties, een activiteiten kalender, een sectie gezocht/aangeboden, een kennispagina en een nieuwsbrief is het de groene paraplu voor de Leidse Regio geworden!

De tweewekelijkse nieuwsbrief gaat naar ruim 600 lezers en dat aantal groeit nog iedere week.

Dus doe mee! Inspireer anderen met jouw mooie buurtinitiatief of kom inspiratie opdoen voor jouw buurt! Deel ideeën en planten, en vindt elkaar op GroeneStad071.nl

071 Groene STAD

Oostdwarsgracht voor...

...en na de aanleg!

Van kans naar straat

Met de Groene Kansenkaart brengt de gemeente gericht in beeld waar Leiden het meest kan vergroenen. Denk aan stenige straten, pleinen en plekken waar nu weinig groen aanwezig is. We selecteren deze locaties bewust en gaan vervolgens samen met bewoners aan de slag om ze groener en klimaatbestendiger in te richten. Zo maken we concreet waar we als stad echt het verschil kunnen maken.

In de praktijk versterken initiatieven elkaar. Een straat op de Groene Kansenkaart komt tot leven zodra bewoners aanhaken. Andersom krijgt een bewonersinitiatief via Samen aan de Slag vaak extra momentum door de koppeling met een bredere opgave uit de Groene Kansenkaart. Zo zorgen we dat ideeën niet blijven liggen, maar daadwerkelijk worden uitgevoerd.

Sinds 2019 hebben we al meer dan 50 locaties heringericht. Daarmee is ruim 10.000 m^2 extra groen toegevoegd aan de stad.

De Laat de Kanterstraat...

...is sinds 2026 ook groen!

Even voorstellen...

Katja Jordanova, nieuwe projectleider Groene Kansenkaart

Deze lente begin ik met ontzettend veel vreugde bij de gemeente Leiden, in het programma Samen aan de slag, als projectleider van de Groene Kansenkaart. Voor mij voelt dit als een bijzonder moment. Na jaren van dromen, werken en volhouden mag ik mij nu officieel vanuit de gemeente inzetten voor iets waar mijn hart al heel lang ligt: een groener, levendiger en veerkrachtiger Leiden.

Mijn liefde voor groen in de stad begon lang voordat dit mijn werk werd. Al meer dan vijftien jaar zet ik mij als vrijwilliger in voor vergroening in Leiden. Gewoon omdat ik geloof dat een stad met meer bomen, bloemen, vogels en insecten ook een stad is waar mensen zich meer thuis voelen. Naast mijn werk als universitair docent en bioloog was dat altijd de rode draad in mijn leven: samen met bewoners zoeken naar plekken waar de natuur weer een beetje ruimte kan krijgen.

Dat ik nu vanuit Samen aan de slag aan de Groene Kansenkaart mag werken voelt als een enorme kans. Ik hoop daarmee zichtbaar te maken waar in Leiden nieuwe groene mogelijkheden liggen - plekken waar bomen kunnen groeien, waar biodiversiteit kan terugkeren en waar buurten koeler, gezonder en mooier worden. Maar minstens zo belangrijk vind ik de energie van de mensen die dat samen mogelijk maken.

Ik geloof sterk in morele ambitie: je talenten inzetten voor iets dat groter is dan jezelf. Voor mij betekent dat werken aan een stad waarin natuur en gemeenschap elkaar versterken. Ik heb er ongelooflijk veel zin in om dit samen met jullie te doen. Samen aan de Slag voor een groener en socialer Leiden.

Bram Pater - Groene strik

Katja in actie!

BeeTotems for RefuBees in Leiden - voor mens én dier

BeeTotems for RefuBees ontworpen door Hans Kalliwoda ontstond vanuit wetenschappelijk onderzoek waaruit blijkt dat wilde bijen naar de stad ‘vluchten’, omdat ze op het platteland niet meer kunnen leven. Vanuit die kennis en met een flinke dosis verbeelding werden kunst, natuur en buurtbewoners samengebracht om deze bijen in de stad te helpen. Samen met bewoners uit de Maredijkbuurt en Samen aan de Slag werd de eerste Leidse BeeTotem geplaatst, gewijd aan de klimopzijdebij, een soort die juist in deze wijk voorkomt en één van de ruim 360 wilde bijensoorten in Nederland.

Tijdens de Maredijkdag op 13 september 2025 werd de totem feestelijk onthuld in het plantsoen op de hoek van de Marislaan en Aloëlaan. Een bonte, muzikale stoet trok door de buurt. Buurtbewoners droegen borden met teksten als “RefuBees Welcome” en “No Bees No Future”. Bij aankomst volgden inspirerende woorden van onder andere Naturalis-directeur Koos Biesmeijer en wethouder Ashley North, gevolgd door een inwijdings- en bijenritueel. Later die week bracht het BijenCircus leven én kennis in de wijk.

De BeeTotem is een ‘levende sociale sculptuur’: een kunstwerk dat tegelijk een ecosysteem vormt. Wormen verwerken keukenresten van buurtbewoners tot verse voeding voor de speciaal voor de Klimopzijdebij geselecteerde planten. Die groeien daardoor sterker en bieden de Klimopzijde bij kwalitatieve nectar en pollen. Zo werken mens en natuur samen aan het behoud van biodiversiteit.

Een mooie anekdote van de onthulling: toen Koos Biesmeijer uitlegde dat de klimopzijdebij onder de grond nestelt, riep een kind: “Het is dus een aard-bij!” Het zorgde voor een glimlach bij iedereen – en precies dát is waar de BeeTotem om draait: mensen en natuur dichter bij elkaar brengen.

De BeeTotem is daarmee meer dan een kunstwerk: een bloeiende plek van samenwerking, zorg en hoop voor de bij én de buurt.

Door: Melina Mulders

Veel meegemaakt en geleerd - samen aan de slag in een Voedselbos

Het startte in 2022 met een idee. Er volgde een briefwisseling met de gemeente over een woest verwilderde boomgaard naast de Stadswijngaard, die tien jaar eerder was gestart. Daarna kwam er een drukbezochte voorlichtingsavond voor de buurt, intensief contact met de groenvoorziening en een door Zorg en Zekerheid toegekend bedrag ter ondersteuning van het initiatief om een voedselbos te starten.

De eerste 7.500 m^2 werd in kaart gebracht door een stagiaire van de ontwerpacademie. Hij maakte, volgens de principes van een voedselbos, een ontwerpschets voor het Hof van Matilo en slaagde daarmee met vlag en wimpel voor zijn hoveniersdiploma. Na de voorlichtingsavond in het buurthuis konden we met een vijftal vrijwilligers aan de slag met zijn degelijke en prachtige ontwerp.

De samenwerking met de Leidse groenvoorziening was vanaf het begin geweldig. De vrijwilligersgroep groeide, net als een boom, langzaam maar gestaag. De oude verwilderde boomgaard stond door het hoge stikstofgehalte vol met brandnetels, bramen en metershoog riet. Van de groenvoorziening, het Amsterdamse Bos, MeerBomenNu en de Bomenbond kregen we in de loop van drie jaar honderden struiken en bomen om biodiverse heggen aan te planten, als bescherming voor kleine vogels, egels en amfibieën.

Tijdens de warmste hittegolf ooit moesten we blijven gieten – gieten en nog eens gieten. Sommige mensen grapten dat hun armen langer werden van het sjouwen met gieters.

We organiseerden open dagen om bezoekers laagdrempelig mee te laten werken, en dat bleek telkens een groot succes. Er waren twintig stagiaires betrokken en we gaven rondleidingen voor onder andere het Longfonds, de Hartstichting, de Rotary en het Technolab. Tijdens de Urban Walk bezochten maar liefst 1.200 mensen het voedselbos.

Wie echt wil ervaren wat er in de natuur gebeurt en hoe klimaat-verandering invloed heeft op planten en dieren, merkt dat werken én observeren in het voedselbos niet alleen gezond is, maar ook een eyeopener en een mentale opkikker kan zijn.

We tellen insectensoorten, werkten mee aan het verzamelen van omgevings-DNA en hingen 25 nestkastjes op voor mezen. In het voorjaar bleken er 22 bewoond. Zodra de eitjes uitkwamen, brachten de ouders tot wel 800 keer per dag insecten en rupsen naar hun jongen – we hebben het geteld. De fruitbomen en bessenstruiken werden daardoor vrijwel vrijgehouden van rupsen en wormpjes.

Niet alles verloopt echter vlekkeloos. Niet alleen wandelaars ontdekten de fruitbomen en bessenstruiken. Vorig jaar, toen we op een zaterdag rijpe kersen wilden plukken, hoorden we al van ver een enorm gekrijs. Een zwerm groene halsbandparkieten vloog op bij onze nadering – de kersenboom was vrijwel leeggegeten.

Wie wil helpen, is welkom op zaterdag tussen 10.00 en 12.00 uur. Tijdens de koffiepauze delen we oogst en baksels uit het voedselbos – en wie weet, in het seizoen, een hoed vol pruimen.

Walter
Schrader

Ieder huis een regenton!

In de ProfBurgwijk zijn tijdens de coronatijd veel boomspiegels geadopteerd. Al deze boomspiegels hebben water nodig. Dat blijkt logistiek best een uitdaging: weinig mensen hebben een waterkraan aan de voorkant of een sloot voor de deur, en met volle gieters door je huis lopen is niet echt praktisch. Zo ontstond het idee voor een regentonproject.

Niet alleen voor de boomspiegels, maar ook voor de eigen tuin: drinkwater gebruiken voor planten is eigenlijk niet meer van deze tijd. Maximale ontzorging bleek de sleutel tot succes. Veel mensen zien het nut van een regenton, maar komen niet in actie door keuzestress (het aanbod is enorm) en het gedoe rondom aanschaf en installatie.

Daarom maakten wij een voorselectie van geschikte regentonnen (13 voorbeeldtonnen gefinancierd door Samen aan de Slag), regelden we collectieve inkoop met korting en boden we hulp bij installatie via buurtgenoten. De belangstelling om de tonnen te bekijken was groot (en tijdsintensief), waardoor we uiteindelijk vier kijkdagen in de wijk organiseerden: praktisch én gezellig.

Daarna ontstonden zelfs “uitleen-treintjes”: bewoners konden een ton tijdelijk lenen om te testen of deze goed paste, en vervolgens doorgeven aan de volgende geïnteresseerde. Het resultaat: circa 85 regentonnen in de ProfBurgwijk, goed voor ongeveer 15.000 liter opvangcapaciteit, naast een onbekend aantal individuele aankopen. Met subsidie van Fonds 1818 zijn daarnaast twee grote tonnen (800 liter) geplaatst op een centrale plek voor gezamenlijk gebruik.

De voorbeeldcollectie is vervolgens ingezet in andere wijken, zoals het Houtkwartier, de Merenwijk, de Zeeheldenbuurt, de Lage Mors en de Vogelwijk. Daar zijn ook kijkdagen georganiseerd en – met tijdelijke korting van €17,50 via het Hoogheemraadschap en Samen aan de Slag – nog eens circa 75 tonnen collectief aangeschaft.

Mooi om te zien hoe een klein bewonersinitiatief kan uitgroeien tot ruim 160 collectief aangeschafte regentonnen (exclusief individuele aankopen), met veel positieve energie en saamhorigheid in de wijk.

Een cruciaal onderdeel van het succes is de voorbeeldcollectie van 13 regentonnen. Samen aan de Slag heeft deze gefinancierd en faciliteert de opslag en het transport tussen wijken.

Door:
Marjolein Fontijne

Op naar de volgende

samen aan de slag!

10 jaar!

April 2026

Gedrukt op 100% gerecycled papier met EU eco-label

Leiden